

Prądnik. Prace Muz. Szafera	22	99–108	2012
-----------------------------	----	--------	------

MICHAŁ WOJENKA¹, JAKUB BARAN²

¹Institut Archeologii UJ, ul. Gołębia 11, 31-007 Kraków
michal.wojenka@uj.edu.pl

²Ojcowski Park Narodowy, Ojców 9, 32-045 Sułoszowa
libanotis@poczta.fm

**ECHO WOJENNEJ PRZESZŁOŚCI OJCOWA?
KILKA UWAG O REZULTATACH BADAŃ WYKOPALISKOWYCH
PRZEPROWADZONYCH W REJONIE SKAŁY NAD TRZASKĄ**

**The traces of the wartime past of Ojców? A few comments on the results
of archaeological excavations carried out in the area of Skała Nad Trzaską**

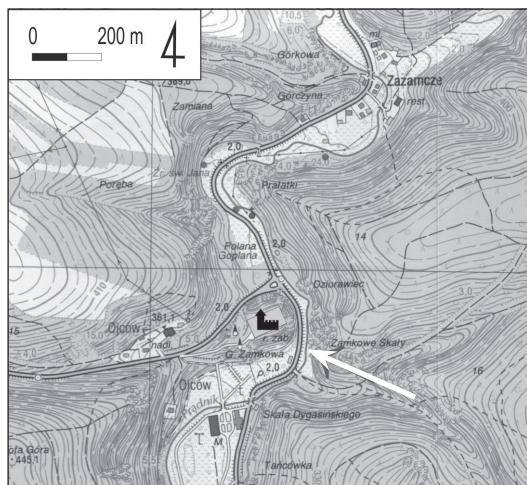
ABSTRACT. The article discusses the results of archaeological excavations conducted in 2009 in the area of the rocks called Skały nad Trzaską, situated in the immediate neighbourhood of the castle in Ojców. The reason for undertaking the works was an accidental discovery of a horseshoe-shaped limestone wall built on one of the rock ledges without the use of mortar. The entire surface area of the site within the range of the wall was around 5 square metres. The excavations covered only half of the site area and revealed 19 shards of clay vessels (including 3 Neolithic and 16 of medieval features), 1 fragment of a wooden object, 1 fragment of a mirror, and a flattened lead shrapnel bullet. These artefacts can not serve the function of date markers. The object can be interpreted as a fortified observation point or a shooting stand. It is possible that it was used during the January Uprising (1863–1864).

KEY WORDS: Jura, Ojców, Ojców National Park, observation point, shooting stand, castle in Ojców, January Uprising, World War I, shrapnel

UWAGI WSTĘPNE

W lipcu 2004 r., podczas prac związanych z ochroną czynną zbiorowisk kserotermicznych w Dolinie Prądnika w Ojcowie, doszło do przypadkowego odkrycia konstrukcji kamiennej w formie wzniesionego z wapieni, niezbyt wysokiego muru o narysie podkowiastym.¹ Odkrycie dokonane zostało na niewielkiej półce skalnej w obrębie tzw. Skały Nad Trzaską, wznoszącej się na lewym brzegu Prądnika na wysokości Wzgórza Zamkowego, po wschodniej stronie szosy asfaltowej prowadzącej z Ojcowa w kierunku miasta Skały (ryc. 1). Dokładne położenie stanowiska wyznacza również początkowy bieg tzw. „drewnianej drogi”, prowadzącej z doliny do Skały. Miejsce odkrycia konstrukcji kamiennej znajduje się w obrębie pierwszego (tj. położonego tuż przy nurcie Prądnika)

¹ Odkrywcą stanowiska jest jeden z autorów niniejszej publikacji, pracownik straży Ojcowskiego Parku Narodowego, Jakub Baran.

Ryc. 1. Lokalizacja stanowiska. Strzałka wskazuje położenie półki skalnej w Skale Nad Trzaską

Fig. 1. Location of the site. The arrow shows the location of a rock ledge on the Skala Nad Trzaską rocks

Ryc. 2. Widok stanowiska od strony zachodniej. Strzałka wskazuje położenie stanowiska. Fot. M. Wojenka

Fig. 2. View of the site from the west. The arrow shows the location of the site. Photo by M. Wojenka

zgrupowania skał wapiennych, wznoszących się bezpośrednio na północ od wspomnianej „drewnianej drogi”. Kilka lat po odkryciu, informacja o tym interesującym stanowisku trafiła do środowiska archeologów, badawczo związanych z terenem Ojcowa.

Konstrukcja kamienna położona jest na wysokości kilkunastu metrów ponad dno doliny, zajmując niewielką, nieregularną w przebiegu horyzontalnym półkę skalną, „flankowaną” z trzech stron przez wapienne skały (ryc. 2, 3). Powierzchnia całej półki skalnej wynosi zaledwie kilkanaście metrów kwadratowych, przy czym znaczna jej część odcięta jest kamiennym murem podkowiastym. Bezpośrednio za konstrukcją kamienną półka skalna gwałtownie przechodzi w urwisty, bardzo stromy stok. Teren ten jest obecnie trudno dostępny (por. ryc. 2, 3). W celu przedostania się w rejon konstrukcji kamiennej autorzy niniejszej publikacji korzystali ze sprzętu wspinaczkowego.

Jesienią 2008 r. przeprowadzono wstępną inwentaryzację reliktyw odkrytej konstrukcji. Teren półki skalnej oczyszczono z porastającej ją roślinności, dokonano pierwszych pomiarów oraz sporządzono orientacyjny plan obiektu (Wojenka, Baran 2008). W sierpniu 2009 r. przeprowadzono tutaj niewielkie badania wykopaliskowe, kierowane przez autorów powyższych uwag.

OPIS STANOWISKA

Położone w obrębie Skały Nad Trzaską stanowisko wyznaczone jest zasięgiem muru podkowiastego, który przylega ramionami do pionowej ściany skalnej. Mur wzniesiony został z ogładzonych kamieni wapiennych o różnej granulacji, ułożonych luźno bez zaprawy murarskiej (por. ryc. 4, 5, 7). Stan zachowania reliktyw konstrukcji kamiennej określić można jako relatywnie dobry. Przebieg muru czytelny jest niemal na całej długości, pomijając nieco słabiej zachowaną część południową. Całkowita długość muru wynosi około

Ryc. 3. Skala Nad Trzaską. Widok od strony zachodniej. Strzałka wskazuje położenie stanowiska. Fot. M. Wojenka

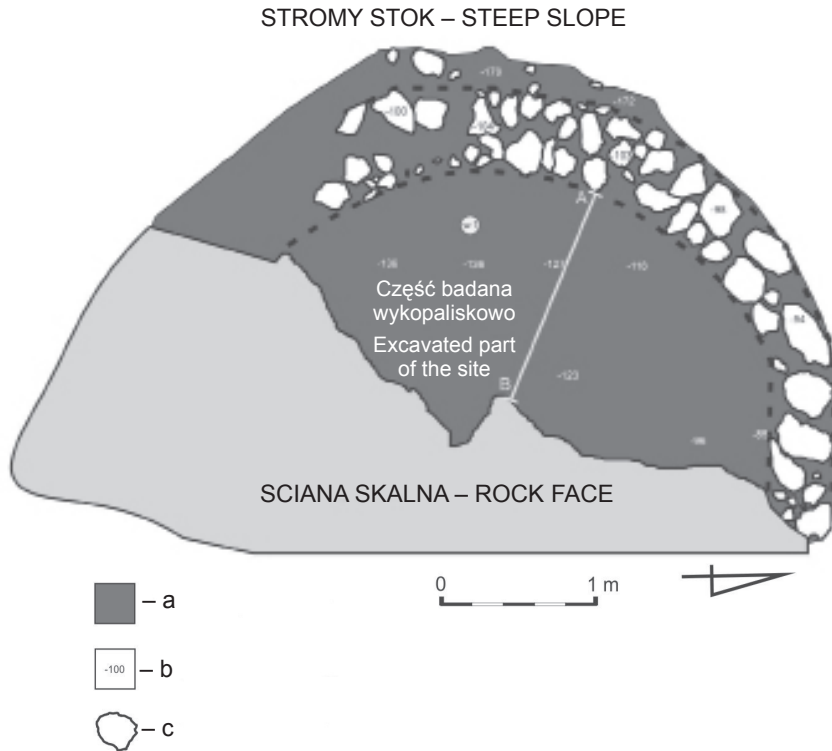
Fig. 3. Skala Nad Trzaską. A view from the west. The arrow shows the location of the site. Photo by M. Wojenka

5 m, natomiast jego szerokość waha się pomiędzy 60 a 40 cm. Powierzchnia zakreślona przebiegiem wewnętrznego lica muru podkowiastego oraz ścianą skalną wynosi około 5 m². W trakcie prac polowych korona muru sprawiała wrażenie stosunkowo płaskiej (ryc. 5). Przed przystąpieniem do prac wykopaliskowych zewnętrzna wysokość muru wynosiła przeciętnie około 70–80 cm, natomiast wewnętrzna – około 10–30 cm.

PRZEBIEG I WYNIKI BADAŃ WYKOPALISKOWYCH

Przeprowadzone w 2009 r. badania wykopaliskowe objęły jedynie południową część wypełniska obiektu (por. ryc. 4). Część północną pozostawiono dla potrzeb ewentualnych, przyszłych eksploracji. Na wybór południowej partii obiektu jako obszaru badań rzutowała prospekcja przeprowadzona przy zastosowaniu wykrywacza metalu, która ujawniła obecność przedmiotu metalowego (w którym upatrywano potencjalnego datownika) właśnie w południowej części stanowiska.

W ręcznej eksploracji obiektu zastosowano metodę stratygraficzną. Prace badawcze prowadzono jedynie do głębokości 70 cm, tj. do osiągnięcia stropu rumoszu wapiennego, miejscami dochodzącego do litej skały.

Ryc. 4. Orientacyjny plan stanowiska w Skale Nad Trzaską: a – warstwa próchnicza; b – wysokość względna; c – kamienie wapienne. Rys. M. Wojenka

Fig. 4. Orienteering plan of the site at the Skala Nad Trzaską: a – humus layer; b – relative height; c – limestone stones. Drawn by M. Wojenka

Prace archeologiczne ujawniły nieskomplikowaną sytuację stratygraficzną stanowiska (ryc. 6, 7). W obrębie terenu zamkniętego konstrukcją kamienną oraz ścianą skalną stwierdzono obecność jedynie dwóch nawarstwień – ciemnoszarej próchnicy (warstwa 1) oraz żółtego, zglinionego lessu (warstwa 2). Warstwa próchnicza (w. 1), jednolita, sypka i poprzerastana korzeniami, zajmowała większość badanej części wypełniska obiektu, odkładając się głównie na drobnym rumoszu wapiennym, względnie bezpośrednio na litej skale (por. ryc. 6). Jedynie w partii zachodniej, tj. w bezpośrednim sąsiedztwie konstrukcji kamiennej warstwa ta zalegała na żółtym lessie (w. 2). Podczas eksploracji warstwy próchniczej stwierdzono względnie dużą ilość gruzu wapiennego. Granulacja gruzu wahała się od kilku do około 35 cm. Niewielka ilość ostrokrawędzistych kamieni wapiennych stwierdzona została w obrębie warstwy 2.

Analiza przekroju poprzecznego badanego obiektu wskazuje, iż warstwa próchnicza, stanowiąca jego właściwe zasypisko, nie jest związana z okresem jego funkcjonowania (ryc. 6). Wzniesiony z luźno ułożonych kamieni wapiennych mur posadowiony został bezpośrednio na warstwie lessowej, zachowanej jednak wyłącznie w rejonie samej konstrukcji. Pozostałą, zamkniętą przebiegiem muru część lessu usunięto, zapewne w celu podwyższenia walorów obronnych miejsca. Zachowana partia muru kamiennego

w rejonie badań odznaczała się wysokością 40 cm, warto jednak podkreślić, iż po stronie zewnętrznej kamienie sięgały do głębokości około 70–80 cm, odstając jednak od lica. Fakt ten interpretować należy jako świadectwo umocnienia zbocza półki skalnej poprzez obłożenie go kamieniami.

Przeprowadzone na opisywanym stanowisku badania archeologiczne ujawniły niewielką liczbę zabytków ruchomych (ryc. 8). Na pozyskany w wyniku badań inwentarz składa się 19 ułamków ceramiki naczyniowej, fragment cienkiego lusterka, fragment obrobionego drewna², kość udowa zająca³ oraz ołowiana, spłaszczona kulka szrapnela.⁴ Wszystkie zabytki pozyskane zostały z warstwy próchniczej (w. 1), w której wystąpiły niemal wyłącznie do głębokości 15 cm, pominiawszy fragment obrobionego drewna, stwierdzony na głębokości około 40–50 cm.

Pozyskane fragmenty naczyń glinianych nie reprezentują jednego horyzontu czasowego. Za najstarsze uznać należy trzy mało charakterystyczne ułamki naczyń lepianych w ręce bez użycia koła garncarskiego. Dwa spośród wyżej wymienionych zabytków odznaczają się gładką, tłustą fakturą powierzchni zewnętrznych oraz obecnością domieszki organicznej. Trzeci ułamek, zdecydowanie twardszy, zawierający domieszkę mineralną w postaci tłuczni kamienno, posiadał czernioną powierzchnię wewnętrzną. Zabytki te autorzy niniejszego opracowania skłonni są wiązać z okresem neolitu.

² Przedmiot drewniany, sprawiający wrażenie obrobionej kantówki, zachował się na długości 24 cm. Z uwagi na stan zachowania możliwe było określenie jedynie wysokości/szerokości przedmiotu, wynoszącej 2 cm.

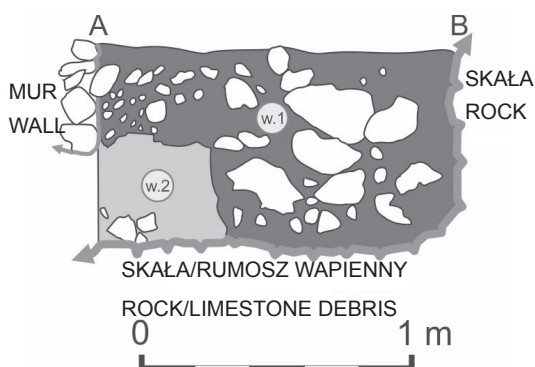
³ Autorzy artykułu składają w tym miejscu podziękowania dr. Jarosławowi Wilczyńskiemu z Instytutu Systematyki i Evolucji Zwierząt PAN w Krakowie za określenie gatunkowe materiału kostnego.

⁴ Wyrazy wdzięczności kierujemy w tym miejscu do znawcy problematyki militarnej XIX–XX wieku, Pana Marka Kiełtyki, leśniczego z Ojcowskiego Parku Narodowego za określenie funkcji ołowianego zabytku.

Ryc. 5. Stanowisko w Skale Nad Trzaską przed rozpoczęciem badań wykopaliskowych. Widok od południowego wschodu. Fot. M. Wojenka

Fig. 5. Site at the Skala Nad Trzaską before commencing the excavation. A view from the south-east. Photo by M. Wojenka

Ryc. 6. Przekrój poprzeczny stanowiska. Widok od południa. Rys. M. Wojenka

Fig. 6. Cross-section of the site. A view from the south. Drawn by M. Wojenka

Ryc. 7. Stanowisko w Skale Nad Trzaską w trakcie badań wykopaliskowych. Widok od południowego wschodu. Fot. M. Wojenka

Fig. 7. Site at the Skala Nad Trzaską in the course of excavation works. A view from the south-east. Photo by M. Wojenka

Pozostałe zabytki ceramiczne reprezentowane są przez 16 niewielkich fragmentów naczyń zbliżonych do siebie pod względem surowcowym i technologicznym. Są to ułamki pochodzące z bliżej nie określonych partii brzuśców naczyń, a zatem niezbyt diagnostyczne pod względem chronologicznym. Zabytki te stanowią pozostałość naczyń wykonanych przy użyciu glin żelazistych, schudzonych domieszką drobnego piasku. Faktura ułamków jest szorstka, wybarwione są one na kolor brunatny lub pomarańczowy. Grubość ścianek waha się od 3 do 5 mm. Przełomy naczyń w większości przypadków określić należy jako wielobarwne, „niedopalone” od strony wewnętrznej. Na trzech ułamkach stwierdzono obecność słabo zachowanego ornamentu składającego się z bardzo płytkich, poziomych żłobków (ryc. 8.2–3). Z uwagi na ich cechy technologiczne, zabytki te odnieść należy raczej do czasów późnego średniowiecza – wczesnego okresu nowożytnego.

Najmłodsze zabytki pozyskane w trakcie badań stanowiska w Skalach nad Trzaską reprezentowane są przez ułamek lusterka (ryc. 8.1), fragment obrobionego drewna oraz ołowianą kulkę od szrapnela (ryc. 8.4). Wyżej wymienione przedmioty związać należy zapewne wyłącznie z wiekiem XX (por. poniżej).

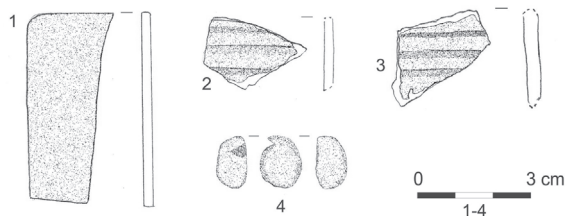
INTERPRETACJA OBIEKTU I PROBLEM JEGO DATOWANIA

Ujawniona w obrębie Skaly Nad Trzaską struktura zbudowana z kamieni związana jest wyłącznie z działalnością człowieka. Zdecydowanie wykluczyć należy naturalne pochodzenie kamiennego muru podkowiastego. Konstrukcja kamienna pełniła niewątpliwie funkcje obronne. Ogładzenie tworzących ją kamieni wapiennych – świadectwo wietrzenia lub transportu wodnego, sugeruje, iż surowiec ten zapewne przyniesiony został z dna doliny. Omawiając interesujące nas stanowisko zwrócić należy uwagę na fakt pogłębienia wnętrza obiektu przy jednoczesnym pozostawieniu „półki” warstwy lessowej (w. 2), być może dla potrzeb wygodniejszego usadowienia się w nim jego użytkowników (np. oparcie ramion; por. ryc. 6).

W miejscu tym nadmienić należy, że żadne ze źródeł historycznych nie wspomina obecności jakiegokolwiek konstrukcji obronnej na zapleczu zamku ojcowskiego. Ze wspomnień Józefa Załuskiego, urodzonego w Ojcowie w 1787 roku wynika, iż naprzeciwko budynku

Ryc. 8. Skała nad Trzaską. Inwentarz zabytkowy. 1 – fragment lusterka; 2–3, fragmenty naczyń glinianych; 4 – ołowiana lotka szrapnela. Rys. Michał Wojenka

Fig. 8. Skała nad Trzaską. The artefact inventory. 1 – fragment of a mirror; 2–3 – shards of clay vessels; 4 – lead shrapnel shell. Drawn by M. Wojenka

mieszkalnego, mieszczącego się w południowej partii zamku, po drugiej stronie doliny u schyłku XVIII w. znajdowała się kapliczka oraz pustelnia, zamieszкана przez eremita rodem ze Żmudzi (Załoski 1976: 28). Oba te miejsca trudno wiązać jednak z odkrytymi w Skałach nad Trzaską relikdami konstrukcji kamiennej.

Charakterystyczne położenie półki skalnej w Skałach nad Trzaską sprawia, iż badany w 2009 r. obiekt interpretować można jako umocniony punkt obserwacyjny lub stanowisko strzeleckie, zapewne przeznaczone dla 1–2 osób. Miejsce to doskonale nadaje się zarówno do obserwacji wschodniego przedpoła zamku w Ojcowie, jak również krótkiego odcinka środkowej partii Doliny Prądnika, od zamku ojcowskiego po okolice nieodległej skały Dziurawiec (por. ryc. 5). Stanowisko to zapewne używane było krótkotrwale, za czym przemawia brak jakichkolwiek materiałów archeologicznych w jego partii przydennej.

Niestety, zupełnie nierozpoznaną kwestią pozostaje chronologia obiektu. W dotychczasowych doświadczeniach archeologii nie odnotowano obecności podobnych stanowisk; nie jest zatem możliwe wykorzystanie w tym miejscu jakichkolwiek analogii. Pozyskany w wyniku badań wykopaliskowych materiał ruchomy, zalegający w obrębie warstwy próchnicznej trudno wiązać z okresem jego funkcjonowania. Ułamki ceramiki naczyniowej, fragment lusterka oraz przedmiot drewniany, ujawnione w trakcie eksploracji próchnicy, w obręb interesującego nas tutaj stanowiska dostały się już po okresie jego funkcjonowania. Moment depozycji tych materiałów trudny jest jednak do określenia. Odnalezienie fragmentu obrobionego drewna na głębokości 40–50 cm wydaje się wskazywać raczej na późną, tj. stosunkowo niedawną akumulację próchnicy⁵, choć nie można wykluczyć, iż fragment ten trafił w głębsze partie wypełniska w wyniku działania czynników naturalnych (korzenie, zwierzęta etc.).

Nie do końca jasny wydaje się być przebieg procesów postdepozycyjnych, w wyniku których przedmioty te trafiły w rejon muru kamiennego. Najbardziej logiczne wytłumaczenie zakłada spłynięcie⁶ materiału z wyżej położonych partii ostańca skalnego, jednak należy zwrócić w tym miejscu uwagę na fakt, iż wypłaszczenie szczytowe skały, wznoszącej się ponad konstrukcją kamienną jest stosunkowo niewielkie. Nie można zatem wykluczyć wcześniejszej penetracji terenu opisywanego tutaj stanowiska, odzwierciedlonej w pozyskanym w trakcie badań materiale ceramicznym.

Interpretując pozyskane w wyniku badań materiały kilka słów poświęcić należy spłaszczonej, ołowianej kulce-lotce (ryc. 8.4), stanowiącej część pocisku artyleryjskiego, wystrzelonego w okolicy Skały nad Trzaską. Przedmiot ten znaleziony został w wierzchniej partii próchnicznego wypełniska badanego obiektu, na głębokości zaledwie kilku centymetrów.

⁵ Przynajmniej w bezpośrednim zapleczu znaleziska.

⁶ Uwaga ta dotyczy przede wszystkim ułamków ceramiki naczyniowej. W przypadku fragmentu lusterka nie można wykluczyć, iż w obręb półki skalnej trafiły one np. w wyniku działalności ptaków.

Ryc. 9. Zamek w Ojcowie – widok ze stanowiska w Skale Nad Trzaską. Fot. M. Wojenka

Fig. 9. Castle in Ojców – a view from the site at the Skala Nad Trzaską. Photo by Michał Wojenka

Pociski artyleryjskie w postaci szrapneli, wynalezione u schyłku XVIII w. upowszechniają się w stuleciu następnym. Używane były powszechnie w trakcie I wojny światowej. Biorąc pod uwagę rys wydarzeń historycznych, mających miejsce w Dolinie Prądnika, przy próbie ustalenia chronologii zabytku widać należy pod uwagę w zasadzie jedynie dwie możliwości – powstanie stycziowe (1863–1864) oraz I wojnę światową (1914–1918). Ołowianą lotkę pocisku artyleryjskiego ze Skały Nad Trzaską łączyć należy raczej z I wojną światową, z wydarzeniami z jesieni-zimy 1914 r. (Orman 2006: 37; Orman, Orman 2008). Mniej prawdopodobny, choć teoretycznie możliwy, wydaje się być natomiast związek omawianego zabytku z okresem Powstania Stycziowego i czasem funkcjonowania na terenie Ojcowia wojskowego obozu powstańczego⁷ (Kieniewicz 1983: 374; Grodziska 1995; 2003).

Chronologia konstrukcji kamiennej, położonej w Skałach Nad Trzaską w Ojcowie nie może zostać ustalona w oparciu o wyniki badań wykopaliskowych z uwagi na postdepozycyjny charakter większości, jeżeli nie wszystkich odkrytych przedmiotów zabytkowych. Brak danych archeologicznych nie zamyka jednak drogi hipotezom.

⁷ Biorąc pod uwagę problemy z aprowizacją wojsk powstańczych w Ojcowie wydaje się być mało prawdopodobne, aby oddziały te dysponowały szrapnelami (por. Grodziska 1995: 77; por. zwłaszcza: Grodziska 2003: 12). Trudno również zakładać, iż posługiwały się nimi oddziały rosyjskie.

Obiekt ze Skały Nad Trzaską, interpretowany przez autorów jako umocnione miejsce obserwacyjne lub stanowisko strzeleckie, być może zwiądać należy z okresem Powstania Styczniowego, a więc czasem wyraźnej aktywności wojsk powstańczych na terenie Ojcowa. Hipoteza ta wydaje się być najbardziej prawdopodobna. Nie można jednak wykluczyć, iż obiekt funkcjonował wcześniej, pełniąc funkcje militarne w dobie funkcjonowania ojcowskiego zamku, doskonale zresztą widocznego ze Skał nad Trzaską (por. ryc. 9). Mniej prawdopodobne, głównie z uwagi na przebieg frontu (por. Orman, Orman 2008), wydaje się być natomiast wiązanie konstrukcji kamiennej z okresem I wojny światowej.

Niezależnie od skromnych rezultatów badań wykopaliskowych i problemów z ustaleniem chronologii obiektu, kamienna konstrukcja ze Skał Nad Trzaską w Ojcowie z wielu względów zasługuje na uwagę. Pominąwszy fakt, iż stanowisko to uznać należy za interesujący i całkiem nieoczekiwany składnik historycznego krajobrazu Ojcowa, jego obecność zwraca uwagę na wciąż niewyczerpany potencjał informacyjny innych ostańców skalnych, niekoniecznie ograniczony do Doliny Prądnika.

PIŚMIENNICTWO

Grodziska K. 1995. *Ojców i dolina Prądnika w Powstaniu Styczniowym*. „Prądnik. Prace Muz. Szafera”, 10: 73–90.

Grodziska K. 2003. *Powstańcze szlaki. Wydarzenia 1863–1864 r. w Ojcowie i w dolinie Prądnika*, [w:] *Tradycja Powstania Styczniowego w Ojcowie*, red. J. Partyka. Wyd. PTTK Oddział w Ojcowie. Ojców, s. 7–32.

Kieniewicz S. 1983. *Powstanie styczniowe*. PWN. Warszawa.

Wojenka M., Baran J. 2008. *Sprawozdanie z prac inwentaryzacyjnych domniemanego stanowiska obronnego w Skalach nad Trzaską w Ojcowskim Parku Narodowym*. Maszynopis w archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie.

Orman K. 2006. *Sytuacja na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej w 1914 r.* [w:] *Wielka Wojna na Jurze. Materiały z sesji popularno-naukowej poświęconej śladom I wojny światowej na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej*. Katowice-Zarki, s. 28–40.

Orman P., Orman K. 2008. *Wielka wojna na Jurze*. Kraków.

Załuski J. 1976. *Wspomnienia*. Wydawnictwo Literackie. Kraków.

SUMMARY

In 2009, the authors of the present article conducted a small-scale archaeological excavation in the area of the rocks called Skały nad Trzaską situated in Ojców on the left bank of the River Prądnik, nearby Ojców Castle. The survey was connected with an earlier discovery of an interesting stone construction perched on a small rock ledge, a dozen or so metres above the water table of the River Prądnik. The construction consisted of a wall of a horseshoe-shaped line with branches running adjacent to a vertical rock face. The wall was made of loosely piled up stones and bore no traces of using mortar. The height of the outer side of the wall was around 70 – 80 cm, and its inner side was 40 cm high. The entire surface area of the site encircled with the stone wall was around 5 square metres. The excavation works covered only half of the site and yielded a small number of artefacts (19 shards of clay vessels, 1 fragment of a mirror, and a flattened lead shrapnel bullet). The most noteworthy among the pottery shards are 3 artefacts from the Neolithic period and 16 shards which chronology can be dated to the period of

around the 13th –16th centuries. The other finds, that is the fragment of a mirror and a hewn piece of wood, as well as a shrapnel bullet should be linked to the 20th century. These artefacts however can not serve the function of archaeological date markers for the site, because they were discovered in a layer of humus with which the object was secondarily filled-in. In all probability, they flowed down the higher parts of the rocky inselberg into the area of the Skały nad Trzaską site.

In the opinion of the authors of the article, the investigated in 2009 object can be interpreted as a fortified observation point or a shooting stand designed probably for 1–2 persons. The site is a perfect place to watch both the eastern approach to Ojców Castle and the short reach of the middle part of the Prądnik Valley between the castle and the surroundings of the situated nearby rock called Dziurawiec (cf. Fig. 5). The fact that no archaeological materials were found within the level of the usable space of the site suggests that it was probably used for a short time. The chronology of the object remains unclear due to the absence of date markers and analogy. It is however possible that it functioned during the January Uprising (1863–1864) when a military insurgent camp was located in Ojców.